Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-эйн Б.-М. Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй орган

1940 оной ИЮЛЬ 6 Суббота № 153 (3154)

Сэн 10 мүнгэ.

Мүнөөдэр— социализмын Востогдохи форпост—бадаран сэсэглэжэ байгаа Бурят-Монголой АССР-эй XVII жэлэй ойн һайндэр!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй 17 ЖЭЛ

Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын байгуулагдаһаар мүнөөдэр 17 жэл гүйсэбэ. Большевистскэ партиин ба советскэ правительствын сэсэн мэргэн хүтэлбэреэр, ленинско-сталинска национальна политикын ашаар, өөһэдын үндэһэнэй зависима бэшэ байдал оложо, ажахын ба культурна болбосоролоороо хүгжэн бадаралгын замда ороһон Бурят-Монгол ороной ажалшад болбол энэ үнгэрһэн арбан долоон жэлнүүд соо агуу ехэ амжалта илалтануудые туйлаа. Ажалша бурят арадые мүлжэжэ дарлажа байһан ламанар, кулагууд, ноёдууд үндэһөөрөө, хойшоолоогүй үгы хэгдээ. Үнэр баян байда: алта, нүүрһэ, вольфрам, молибден, ан булгаар дүүрэн, ой модоор элбэг уула хүбшэ; үрэжэл ехэтэ, үндэр ургасата таряалан; ногоормо далай хадалан; нюдэ алдама тала майла бэлшээри—эдэ бүгэдэ барагдашагүй баялиг ороной хэшэг дээжэ—хүдэр гарта хүдэлмэришэнэй, ажалша таряашанай ба малшанай хэтын мэдэлдэ үгтэһэн байна.

Бүхы 17 жэлэй торшо дотор, Бурят- Монголой арад болбол Ленин—Сталинай партида, агуу ехэ Сталинда өөрынгөө хизаарлашагүй преданностиие харуулһан ба харуулжа байна. Тэдэнэр өөһэдынгөө хэтын ябадалые илагдашагүй коммунистическэ партида, Советскэ Союзай арадуудай эбтэ ханибарисаанда түшэглэн, өөһэдынгөө омог хүхюун ба зол жаргалта ажабайдалые зохёон байгуулна.

Бурят-Монголой АССР болбол 17 жэл соо танигдашагүй болотороо хүгжөө, ургаа, һалбараа!

Урдань хаанта Россин колони, гээгдэнги заха булан байһан ба ехэл гуйраншалгада хүргэгдэһэн Бурят-Монгол орон болбол мүнөө сэсэглэн бадаржа байгаа индустриально-аграрна республика болоо. Урин зоной ябаагүй хүбшэ тайга газарнуудта түрүү ониһон техникээр зэбсэглэгдэһэн томонууд индустриальна предприятинууд байгуулагдаа. Нэгэдэхи табанжэлэй эхиндэ республика дотор жэжэхэнүүд кустарна предприятинуудһаа бэшэ, тиимэ промышленна удхашанартай нэгэшье үйлэдбэри үгы байгаа һэн.

Сталинска табанжэлнүүд соо республикын промышленность үргэшөө хүсэтэ алхамуудые хээ: 1923 ондо республика дотор промышленность болбол валова продукцяараа арадай ажахыда 11,6 проц. эзэлдэг байһан һаа, мүнөө 77 проц. болоно. Хэрбээ промышленностиин валова продукциин ургалтые харабал: 1923 ондо республика доторхи промышленностиин продукцинь 2.6 миллион түхэриг байгаа, 1937 ондо 116,7 миллион түхэриг хүрэтэр ургаа, 1940 ондо 200 миллион хүрэбэ. Эдэ тоонууд хадаа манай республикын анха түрүүн байгуулагдаһанһаа хойшо мүнөө хүрэтэр промышленностёороо 100 дахин шахуу ургаһыень гэршэлнэ. Энээнтэй хамта, промышленна хүдэлмэришэдэй тоо ургаа: бүхы республика дотор 1923 ондо 1900 хүдэлмэришэд байһан юм; мүнөө тэдэнэй тоо 40.000 хүрөө. Республикын предприятинуудта үйлэдбэриингөө даабаринуудые үлүүгээр дүүргэдэг стахановецууд, солото хүнүүд хэдэн зуугаал, мянгаадаар тоологдоно.

Хүсэтэ трактор, комбайн ба бусад олон машинануудаар зэбсэглэгдэһэн томо томонууд колхозууд хүдөө нютагуудта байгуулагдаа. Республика доторхи бүхы таряалангай 99,9 проц., эбэртэ томо малай 99,4 проц ,адуу моридой 99,5 проц., хони-ямаадай 99,9 процентэнь социалистическэ сектортэ хабаадана. 3965 мянган гектар газар колхозуудай хэтын эдлүүридэ үгтөө. Тэрээн дээрэ 28 машинно-тракторна станцинууд хүдэлмэрилнэ. 1939 ондо республикын МТС-үүдээр бүтөөгдэһэн бүхы хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые зөөлэн хахалалгада оруулжа харабал, 529 мянган га гэхэ гү, али бүхы хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдэй 66.5 процент болоно. Үнгэрһэн арбан долоон жэлнүүд болбол социалистическэ мал ажалые хүгжөөлгөөр толотомо результатадуудые үгөө. 1923 ондо бүхы дээрээ 824165 толгой малнууд байһанаа, мүнөө 1940 оной январиин нэгэндэ 1137605 толгой болоһон байна.

Советскэ Правительство болбол Бурят-Монголой социалистическэ хүдөө ажахыдахи илалтануудые үндэрөөр сэгнэжэ, тэрэнэй түрүүшүүл — стахановецууд ба специалистнуудые, 85 хүниие дээдэ наградануудаар—орденууд ба медальнуудаар шагнаа.

Бурят монгол арадай культурно-гэгээрэлэй хэмжээнь хүсэтэйгөөр ургана. 1923 ондо республика дотор 338 эхин ба дунда һургуулинууд, тэдээндэ 16524 һурагшад байһанаа, мүнөө 519 һургуулинууд. 89993 һурагшад болоо. 4 ВУЗ-ууд, арбаад техникумүүд шэнээр байгуулагдаа. Бурят-Монголой үндэһэн хэлэн дээрэ номууд хэдэн миллионоор хэблэгдэн гаргагдана. Дээдэ эрдэмтэй кадрнуудай зэргэнүүдэнь үдэрһөө үдэртэ үргэдэнэ. Уран зохёолшод, поэдүүд, драматургнууд, композиторнууд, режиссернууд, художнигууд, багшанар, научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэрилэгшэд, Улаан Армиин командирнууд, летчигууд, врачууд бурят-монгол арадай дундаһаа урган гараа. Тэдэнэй дунда **Советскэ Союзай Герой Гармажаб Аюрович Гармаев**, орденто уран зохёолшод Хоца Намсараев, Цэдэн Галсанов, орденто драматург Шадаев ба бусад олон!

Эдэ бүхы амжалтануудые Бурят-Монголой арад болбол коммунистическэ партиин, советскэ засагай ба инаг вождь Сталинай хүтэлбэреэр, агуу ехэ ород арадай ахадүүгэй туһаламжаар туйлаа. Эдэ бүхы илалтанууд болбол арадай дайсадые — троцкистско-бухаринска, буржуазно-националистическэ хог богууһые үндэһөөрэнь үгы хэһэнэй результатдта туйлагдаа.

Гурбадугаар Сталинска табанжэлээр Бурят-Монголой АССР-эй саашанхи хүгжэлтын туйлай ехэ программанууд хараалагдана. Энээниие бэелүүлгэ болбол Бурят-Монголой арадта үшөө ехэнүүд илалтануудые, зол жаргалые асарха.

ВКП(б)-эйн XVIII съездын тогтоолнуудаар зэбсэглэгдэһэн Бурят-Монголой ажалшад, агуу ехэ советскэ оронойгоо бүхы арадуудтай хамта, Ленин—Сталинай илагдашагүй туг доро жагсан, коммунизмын илалтануд тээшэ урагшаа, хүсэнтүгэсөөр алхана!

Нүхэд Тимошенко ба Хрущев Бессарабида ошобо

Бендеры, июлиин 2. (ТАСС) Июниин 29-дэ, СССР-эй оборонын Нарком нүхэр Тимошенко ба Украинын КП (б)-эйн секретарь Хрущев Бендерыдэ ерэбэ.

Бендерскэ үнинэй крепостиие хараһанайгаа һүүлдэ, нүхэд Хрущев, Тимошенко ба тэдэниие дахалгша нүхэд болбол Бендерын ажаһуугшадтай хөөрэлдэбэ. Тэдэнэр болбол мүн тэрэшэлэн хэдэн селонуудта ябажа, таряашадтай хөөрэлдэһэн байна.

Кишеневто, хэдэн митингнүүд боложо, тэлээн дээрэ нүхэд Хрущев ба Тимошенко үгэ хэлэһэн байна. Тэдэнэр городой хүнзоноор тон халуунаар угтагдаба.

„ССР Союзай Уһан-Сэрэгэй Флодой Үдэрые" һайн үдэрлэлгэ тухай

ССР Союзай Совнарком болбол ССР Союзай Уһан-Сэрэгэй Флодой һайн үдэрлэлгые 1940 оной июлиин 24-дэ байһыень, июлиин 28-да воскресенидэ болгобо.

21.054 мянган түхэригэй уриһаламжа захигдаа

Гурбан үдэрэй торшо дотор манай Бурят-Монголой республика соо 21.054 мянган түхэригэй уриһаламжа захигдаа. Үнгэрһэн жэлдэ түрүүшын хоёр үдэртэ 8.950 мянган түхэриг захигдаһан юм.

Хүдэлмэришэд ба служащинар 18.225 мянган түхэригтэ бэшүүлһэн ба энээнэйгээ 64 мянган түхэригыень наличнаар оруулһан байна. 2829 мянган түхэригтэ республикын колхознигууд бэшүүлээ, 72 мянгыень наличнаар оруулба. 1939 ондо гурбан үдэрэй хугасаада нэгэшье түхэриг наличнаар оруулагдаагүй һэн.

Мүнөө жэл илангаяа Иволгын, Тарбагатайн, Заиграйн ба Бичурын аймагуудта Гурбадугаар Табанжэлэй (гурбадахи жэлэйнь гаргалга) уриһаламжа захилга эршэмтэйгээр ба эмхитэйгээр ябуулагдажа байна.

Гэхэтэй хамта, Баунтын, Хойто- Байгалай, Кяхтын аймагууд болбол бусад районуудһаа гээгдэжэ ябана.

Улаан-эрхиригэйхидэй хандалгада харюу

Тарбагатайн аймагай колхозууд болбол Заиграйн аймагай „Улаан Эрхириг" колхозой колхознигуудай хандалгые угаа ехэ баяраар угтажа, уриһаламжа захилгые ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмэсэжэ байна. Надеинскэ сельсоведэй „Искра" колхозой 239 колхознигууд 18850 түхэригэй облигацинуудые захяа. Тус колхоз уриһаламжа захилгые һаяар дүүргэхэнь.

Тэрэшэлэн, Б.-Куналейн сельсоведэй, Молотовай нэрэмжэтэ колхозойхид тус хандалгые халуунаар дэмжэһэн ба 8550 түхэригтэ уриһаламжа захиһан аад, 5385 түхэригыень наличнаар оруулаад байна.

Колхознигууд хадаа советскэ эхэ орондоо хизаарлашагүй дуратай ба преданнэ байһанаа харуулан, Гурбадахи Табанжэлэй (гурбадахи жэлэйнь гаргалга) уриһаламжа захилгые эмхитэйгээр ябуулна. Колхозник бүхэн Улаан Армиингаа оборонно хүсэ шадалые улам бэхижүүлгэдэ зорюулан гүрэндөө тон ехэ баяртайгаар мүнгөө уриһална.

Тарбагатайн сельсоведэй „Красный Партизан" колхозой члэнүүд „Улаан Эрхириг" колхозойхидой хандалгые хамтынгаа суглаан дээрэ хэлсээд, хэдэхэн үдэртэ мүнгэ оруулгые дүүргэхэ гэжэ тогтообо.

Спицин.

Солото машинист Асеев 2000 түхэригтэ бэшүүлээ

Улан-Удын депогой коллектив хадаа шэнэ уриһаламжа захилгада угаа ехэ энтузиазмтайгаар хабаадалсана.

Комсомольско-залуушуудай түрүү бригадын стахановецууд, ударнигууд болбол Гурбадугаар Табанжэлэй уриһаламжа захилгые дүүргэхээ байна. Нүхэд С. Нечаев, Столбанов, Совинков, Грибаков, Гуляев ба бусад һарынгаа салингуудһаа дээшэ суммаар уриһаламжа бэшүүлбэ.

Тэрэшэлэн, депогой солото машинист нүхэр Асеев болбол 2000 түхэригтэ захяа. Машинист папавинец нүхэр Замаев уриһаламжые 1500 түхэригтэ бэшүүлһэн байна.

Түрүүшүүлэй жэшээгээр хүдэлмэришэд, служащинар болбол һарынгаа салиһаа доошо бэшээр шэнэ уриһаламжа захинад.

Мүнөө тус коллективэйхид 536.385 түхэригтэ уриһаламжа бэшүүлээд байна.

Бизьяев.

Гайхамшаг үүсхэлые дэбжэлтээр угтана

Кабанск, июлиин 4. Красноярска сельсоведэй колхозуудай колхознигууд болбол Заиграйн аймагай „Улаан Эрхириг" колхозой члэнүүдэй хандалгые угаа ехэ дэбжэлтээр угтаһан байна.

Гурбадахи Табанжэлэй (гурбадахи жэлэйнь гаргалга) уриһаламжа захилгые түргэнөөр ба эмхитэйгээр үнгэргэхые уряалһан тус хандалга Буденнын нэрэмжэтэ ба „1-е Мая" колхозуудта хэлсэгдэжэ нэгэндуугаар дэмжэгдээ.

Тус колхозуудай колхознигууд болбол ойрын үдэрнүүд соо уриһаламжа захилгые дүүргэхэһээ гадна, мүнгөө наличнаар оруулгые хангаха гэжэ тогтообо.

Июлиин 3-да „1-е Мая" колхозой 148 колхознигууд 11 мянган түхэриг хүрэтэр уриһаламжа захяа. Буденнын нэрэмжэтэ колхозһоо 5350 түхэриг бэшүүлэгдэһэн ба энээнэй хахадынь шахуу наличнаар оруулагдаһан байна.

Эдэ колхозуудай түрүүлэгшэнэр нүхэд Сычев ба Янков гэгшэд 400-400 түхэригтэ уриһаламжые бэшүүлээд, тэрэ дары түлөө. Олонхи колхознигууд захиһан уриһаламжануудаа наличнаар түлэнэ.

Красноярска сельсоведэй колхознигууд болбол улаан эрхиригэйхидэй уряалые дэмжэхыень аймагайгаа бүхы колхознигуудта хандаба.

Банидова.

140700 түхэригтэ захиба

Бурят-Монголой искусствын хүрэлмэрилэгшэд болбол „Гурбадахи Табанжэлэй (гурбадахи жэлэйнь гаргалга) гүрэнэй уриһаламжые гаргаха тухай" СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй тогтоолые халуунаар угтаһан байна. Москвада болохо Б.-М. искусствын декадын бэлэдхэлдэ хабаадагшад—композиторнууд, режиссернууд, музыкантнууд, актернууд ба бусад хадаа хамта 140700 түхэригэй уриһаламжа захиба.

РСФСР-эй габьяата артистка профессор С. Н. Друзьякина 5000 түхэригтэ, декадын уранһайханай хүтэлбэрилэгшэ Туманов—3000, скрипач Лучко—3000, БМАССР-эй арадай артист Г. Цыденжапов — 2000, республикын габьяата артистнар Н. Г. Балдано—1500, Н. Гендунова—1100, композитор Б. Ямпилов 1100 түхэригтэ ба бусад олон нүхэд һарынгаа салингаар захибад.

Эмхитэйгээр үнгэргэнэ

Бурмонторгын системын №1 ба 2 магазинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда Гурбадугаар Табанжэлэй (3-дахи жэлэйнь гаргалга) уриһаламжа захилга эмхитэйгээр үнгэргэгдэжэ байна.

№ 2 магазинай директор, партиин члэнэй кандидат нүхэр М.И. Кулаков ба таһагуудые даагшад Попова ба Будникова гэгшэд һарынгаа салиһаа дээшэ суммада уриһаламжа захибад. Баһа уборщицанууд нүхэд Черноусова, Туршенинова болбол һарадаа 120 120 түхэриг салинтай юм Тиигээд тэдэнэр 150 150 түхэригэй уриһаламжа захяа.

Мүн, №1 магазинай хүдэлмэрилэгшэд Цегольницская, Бомштейн, Аникина, Иткина ба Марнуева гэгшэд һарынгаа салингуудаар уриһаламжые захибад.

ҮНДЭР АЛДАР СОЛО

Удэрэй нгаабари дулаанда үн гэлиг hайхан үргэн талын дундуур, хангил үндэр хада хабсагайн боорёор баржагар олон хотон айлнуудай гэр байрануудань томо жэжэ боложо зэрэлгээтэнэ. Улам бүри ойротон дүтэлхэдэ гуримтай зохидоор зэргэлүүлэн бариhан гоё hайхан гэр байшангууд тодо hайханаар тобойлдон харагдана. Энэ болбол Баргажанай аймагай, Баянголой сомоной, Карл Марксай нэрэмжэтэ колхозой центр. Карл Марксай нэрэмжэтэ колхоз 1928 ондо тус нютагай үгытэй ба дунда шадалтай таряашадаар эмхидхэгдэhэн юм. Тэрэ сагhаа хойшо колхозойнь ажахы жэл ерэхэ бүри үргэдэн хүгжэжэ, республика дотороо эгээ түрүүшын миллионер колхоз болоhон байна. Колхознигууданькультурна ба шанга шадалтай байдалаар ажаhууна.

Атар тарган адуу малнуудань уужам тала дайдые бүрхөөн, уhанай тунгалагта, үбhэ ногооной үзүүртэ бэлшэн, үдэшын наранаар hаалингаа хорёонуудта хотолон ерэжэ, хорёонойгоо захаар хэбтэнэд. Бэеэ долёожо, хибэдэлээ хибэн хэбтэhэн тэдэ үнеэтэй хүхэ дэлэнгынь арhандаа багтажа ядан шандайн сэлсылдэнэ.

Шэнэ сагаан халадтай эхэнэрнүүд сэнхир түмэр хүнэгүүдые барин, hаалингаа гэрhээ hубаралдан гаража, үнеэнэйгээ хашаан тээшэ ошоно. Эзэдэйгээ ерэхые хараhан үнеэд эбигээл зан үзүүлэн үүгэнэлдэжэ үүдэн тээшээ дүтэлнэд. Үнеэдээ хорёо доторонь бүридхэн оруулжа, үhэ нооhондонь халдаhан тооhо шоройе щеткоор сэбэрлээд, дэлэнгынь угаажа аршажархёод үнеэдээ hаажа эхилбэ.

Урин зөөлэн шарайтай, тэгшэ солбон бэетэй, дундуур наhанай эхэнэр, тоhо hүнэй, тугал үнеэнэйгээ саашадахи хүгжэлтэ тухайда анхаран шэбшэн байжа ажаллахадаа, билтарма элбэг hү ведро ведрогоор hаажа, толотомо стахановска ажалаараа түрүү hуури эзэлhэн байна.

Энэ хадаа колхозой суута hаалиша Дарима Семенова. 1937 онhоо тугал харууhалагшаар хүдэлмэрилхэ зуураа нэгэшье түл хоролто болгоогүй. 1939 ондо hаалишаар хүдэлмэрилжэ, хорин үнеэдhээ хорин тугалнуудые хоролтогүйгөөр түлжүүлэн, сутка бүридэ тугалай амидын шэгнүүрэйнь 598 граммаар нэмэлтые хангаа.

Үнэн сэхэ ажалаараа колхозой ажахые хүгжөөлгэдэ оролдосотойгоор тэмэсэhэнэйгээ түлөө колхозойгоо правленеэр хэдэн удаа үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаhан байха юм. 1939 оной хүдөөажахын выставкэдэ хабаадаhан ба правительствын дээдэ наград— Ленинэй орденоор шагнагдаад, hаяхан Советскэ Союзай зүрхэн— улаан Москва ошожо, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй түрүүлэгшэ нүхэр Калининай гарые барин, өөрынгөө наградые абажа ерээ.

Семеновагай хүсэл зоригойнь эрмэлзэлгэ бүри хүсэтэйгөөр сохилон, колхозойгоо hаалишадтай хамта социалистическэ малажалай хүгжэлтын түлөө тэмэсэлые улам шангадхан бадаргана.

Н. Цыбенов.

НАРАТА, ЖЭМЭСТЭ ОРОНДОМ

Наранай гэрэл ба намаа сэсэгээр дүүрэн, жаргал баярай сог жабхалан түгэлдэр, социалистическэ Бурят-Монголой суута эрхим хүнүүдэй нэгэн, нүхэр Балбаров Бадмажаб Домеевич Москваhаа бусажа, Улан-Удэ дээрэ буугаад байгаа.

Энэ нүхэр болбол Кяхтын аймагай, Кудариин сомондо түрэhэн, 1931 онhоо „Баян Булаг" колхозой член юм.

Бага бууралтажа ябаhан толгойтой Бадмажаб, эгээ мүнөө 52 наhатай,юрэ хараха янзада, даруухан зантай үбгэжөөлшэг байбашье, ажал хүдэлмэриин фронт дээрэ бага бэшэ илалтануудые харуулжа шадаhан байна.

Нүхэр Бадмажаб Домеевич өөрынгөө „Баян Булаг" артельдэ юhэн жэлэй тоpшо соо ажаллаха зуураа, залуу эбэртэ малые харууhалан субилха ажал дээрэ эрхим hайнаар хүдэлмэрилhэнэйгөө тулада найма дахин шагнагдаhан ба 1939 онhоо эхилжэ „Баян Булаг" артелиин эбэртэ малай фермые даагша болгож дэбжүүлэгдэжэ, мүн тэрэ жэлдэ хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадалсаба.

Нүхэр Бадмажаб болбол хуушан сагта баяд-ноёдой барлаг богоол боложо, эдир залуухан наhаяа үнгэргэhэн аад, мүнөө өөрынгөө Сталинска үеын түгэс баясхаланта социалистическэ байдал зохёолсохо хүндэтэй хэрэгтэ нэгэшье сухарилтагүй ба нэгэшье сусаралтагүй жүдхэн оролдоhон габьяата алдараараа бидэндэ суурхан танигдаhан байна.

Нүхэр Бадмажаб Домеевич мүнөө hаяхан Москва, Кремльдэ СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй түрүүлэгшэ нүхэр Михаил Иванович Калинитай уулзажа, „Ажалай габьягай түлөө" медаляа абаа.

Нүхэр Бадмажаб хөөрэнэ: „Би Михаил Иванович Калининай гарые шанга адхааб. Би хэды үбгэн наhатай болобошье hаа, өөрынгөө нарата жэмэстэ эхэ орондо, өөрынгөө социалистическэ инаг ажал хүдэлмэридэ, өөрынгөө баясхаланта омог зүрхэнэй халуун зориг ба хүсые хэзээдэ илалтаар үгэжэ шадахаб"—гээд гүнзэгы ба омог галтай нюдөөр минии нюурые сэхэ харан hуутараа, гэнтэ уярангы шарайтай зөөлэхэн үгээр эхилэн, тэндэ, Мавзолейдэ орожо агуу ехэ Ленин багшын тодорхой hайхан шарайе хаража, hанаа зүрхэеэ хүдэлhэнөө хөөрэжэ дүүргээд, саашань залгуулан, хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставкые үзэhэнөө ба тэрээнэй гайхамшагуудые тобшохоноор хэлэн урмашана.

Нүхэр Бадмажаб Домеевичын зүрхэн дээрэ хэды шэнээн социалистическэ хүсэн ба хэды шэнээн большевистскэ гүнзэгы зориг ургажа байhанай галта дулаахан шарай минии нюдэндэ элитэ үзэгдэжэ байhыень зураглан хэлэхэ, тиимэ гүнзэгы хурса үгэнүүд намда олдоогүйень нюунгүй хэлэхэ байнам.

Намсараев.

УГААЛ ЕХЭ ДЭБЖЭЛТЭ

Зэдэ. Боргойн сомоной, Кагановичын нэрэмжэтэ колхозhоо гурбан колхознигууд Советскэ правительствын дээдэ наградануудаар—орденууд ба медаляар шагнагдаhан байна.

Ленинэй орденоор шагнагдаhан нүх. Чультум Бадмаев, „Хүндэлэлэй тэмдэг" орденоор шагнагдаhан нүх. Ценгэ Цыретаров ба „Ажалай отличиин түлөө" медаляар шагнагдаhан Цыремпил Доржиев гэгшэд hаяхан Москваhаа бусажа ерэбэд.

Ордентоной ерэлгэтэй дашарамдуулан баярай заседани үнгэргэгдэжэ, тэндэ 200 гаран колхознигууд байлсаа. Советскэ правительствын наградада хүртэhэн манай колхознигууд болбол улаан столица—Москвада хараhан үзэhэн юумэнүүд тухайдаа тон hонирхолтойгоор хөөрэбэ.

Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой членүүд хадаа ордентоной ерэлгые угаа ехэ дэбжэлтэйгээр угтажа, үбhэ ба таряа хуряалгын хүдэлмэриие hайнаар үнгэргэхэбди гэжэ социалистическэ уялгануудые абаад, соревновани дэлгэрүүлбэ.

Дугаржаб Цыремпилов.

СОЛОТО КОЛХОЗНИЦА

Бичура. Гушадай сомоной, Калининай нэрэмжэтэ колхозой колхозница Дулгарма Бальжинова колхозно поли дээрэ ажаллажа ябахадаа, үдэрэйгөө нормые 200 проц. дүүргэдэг байна. Стахановскаар хүдэлмэрилhэнэйгээ түлөө Дулгарма 13 дахин шагнагдааhэн.

Буряг-Монголой Республикын хүдөө ажахын түрүүшүүлтэй хамта Дулгарма Цыдыповна Бальжинова „Ажалай габьягай түлөө" медаляар шагнагдаhан юм.

Нүх. Бальжинова Москва ошоhоноо hаяхан нютагтаа бусажа ерэбэ. Нютагай колхознигууд ба колхозницанууд болбол колхозница Долгармагаа халуун баяраар угтаба.

Дулгарма Цыдыповна аймаг соогоо алдартай эхэнэр мүн. Аймагай ба сомоной советүүдэй депутат нүхэр Бальжинова болбол депутатска уялгаа эрхимээр дүүргэдэг байна.

Дубдан Аюров.

Сталинска анхарал

Номин тунгалаг огторгойдо нэгэшье үүлэгүй, сэб сэлмэгхэн хонгор дулаан үглөөгүүр... Сталинай нэрэмжэтэ колхозой hүрэг олон адуу малнууд үргэн ногоон талые үргэлжэ бүрхөөн, зүүн горхоной эрье тээшэ шэглэн бэлшэнэ.

Үнеэгээ hаяхан hаажа дүүргэhэн hаалишад тугал бурууна йгаа хашаа хорёо соогуур энэ тэрэ юумэеэ хэжэ бэлэдэн, нишэ тиишээ заб сүлөөгүй гүйлдэнэ: нэгэ заримань наг шэбхыень арилгана, нүгөө зариманиинь тугал буруудаа уhална.

Эмэгэжээл шарайтай эхэнэр, хоёр сагаан хүнэг бэряад шамдууханаар гэшхэлжэ, учетчик хүбүүнэй дэргэдэ ерээд, энэ үглөөгүүр hааhан hүеэ хамтална.

—Янжима абгай, мүнөөдэр таниие хүсэжэ, ехэ hү hааhан хүн үгы байна, нормоёо үлүүлэн дүүргэбэт,—гэжэ тэрэ хүбүүн энеэбхилэн мэдүүлнэ. hаалишан Янжима болбол hүеэ тушаагаад, буруу тугалайгаа хорёо тээшэ яаралтай ябашаба.

Тэрэнэй тугал буруугаа уhалжа эдеэлүүлээд, хүдэлмэрээ дүүргэхээ байтарань, малайнь фермэ дээрэ нэгэ легковой машина хүрэжэ ерэhэн байба. Үхэр малымнай үзэхэ харахаяа аймагhаа хүнүүд ерэбэлтай гэжэ hанаад, тэдээн тээшэ ошоно.

Нэгэ урихан зантай залуу хүн энеэбхилэн: „Танай хүдэлмэрээ дүүргэхыетнай хүлеэжэ байгаабди",—гэжэ hаалиша Чимбеевагай гарые шангаар барин мэндэшэлнэ.

—Зай, Янжима Чойдоровна аймаг ябаха болообди, — тэрэ хүн үргэлжэлүүлнэ.

—Ямар хэрэгээр бэ? Та, түрүүн үхэр малымнай үзэхэ харахагүй гүт?—гээд сошордоhон янзатайгаар Янжима hурана.

—Үхэр малдаа, Янжима Чойдоровна, hанаагаа бү зобогты. hаяхан ябаhан зоотехник буруугытнай тобир тарган,яhа лэ hайн байна гэжэ сэгнээд ошоо hэн. Бидэнэр, үсэгэлдэр үдэшэлээ партиин Обкомhоо телеграмма абаабди.

—Үглөөдэр манай республикын солото хүнүүд— ордентод ба медальтад Улаан Москва мордохонь гээшэ. Та тэдэнээр ошолдохо болонот. Айкомой секретарь таниие арбан нэгэн час болотор абаад ерэхэ гэжэ намайе зорюута эльгээгээ hэн,—гэжэ тэрэ хүнэй хэлэхэтэйнь адли, тойрожо байhан hаалишад, колхознигууд, малшад тон ехээр хүхижэ, баярлаhандаа алигаа ташалдана.

„Янжимамнай орденоо абахаяа ошохонь" гэhэн абяанууд хэдэхэн минутын тоpшо соо колхозоор дүүрэн тараба.

Янжимын гэртэ, тэрэнэй эрхим нүхэд—hаалишад, колхознигууд, hургуулиин hурагшад ба багшанар олоороо хойно-хойноhоо ерэжэ, Улаан Москвада hайнаар ябахынь ба үзэhэн хараhан зүйлнүүдээ хөөрэхэ дуулгахыень захина.

Үглөөнэй арбан час багта улицаар дүүрэн сугларhан колхознигууд, өөhэдынгөө солото ба суута hаалиша, ордено колхозница нүхэр Янжима Чойдоровна Чимбеевае хүхюу баяраар мордохуулба.

Кирaанай үргэн уужам талын жэгдэхэн харгыгаар легковой машинаар hомон шэнги түргэн гүйлгэжэ ябахадаа, нүхэр Янжима болбол ямар ехэ зол жаргалтай байhанаа hанан hанан, баяраар доhолhон зүрхэеэ даран ядана. Сагаа мүнгөөр хашарhатажа байhан шэнги миралзан яларhан голой эрье дээгүүр бэлшэжэ ябаhан hүрэг олон үнеэд соо өөрынь hаадаг арбан зургаан үнеэд илгаран, уhанай тунгалаг, ногооной hайханда мэнгээн ябахадань хоёр нюдэеэ hалгаажа шаданагүй.

Шадаа хадаа мүнөөдэртөөшье Москва opohойб гэhэн hанал түрэнэ. Агууехэ Сталинай ажаhуудаг, Советскэ Союзай Улаан столица! Кремль! Хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставкэ!—иимэнүүд үгэнүүд тэрэнэй hанал бодолыень халуун баяраар халяан ябаа hэн.

* * *

Энэ хадаа зохид hайхан зунай сагай июнь hарын эхин үдэрнүүдэй нэгэн бэлэй. Кяхтын аймагай, Усть-Кираанай сомоной, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой hаалишастахановка Янжима Чимбеева болбол Советскэ правительствын хүртээhэн дээдэ наградые Бүхэсоюзна староста, Верховно Советэй Президиумэй түрүүлэгшэ нүхэр Михаил Иванович Калининай гарhаа абаха гэжэ, иимэ багташагүй ехэ баяртай золтой ябаhан юм.

Уданшьегүй арбаад үдэрэй үнгэрhэнэй hүүлдэ, Янжима, өөрынгөө нүхэдтэй хамта Эхэ hайхан оронойгоо инаг улаан зүрхэн—Москвада хүрөөд үе наhан соогоо үзөө хараагүй, үнгэ бүриин гоё hайхан зүйлнүүдые үзэжэ хаража, сэдьхэл соогоо багтаан ядажа ябаа hэн.

„Нэгэл hайхан үглөөе мартагшагүйб, мартахашьегүйб"—гэжэ нүхэр Чимбеева урин зөөлэхэнөөр хөөрэнэ. Тэрэ болбол огторгойдо хүрэмэ улаан одонойгоо гэрэлээр орон бүхэнэй олон миллионно ажалшан арадые дулаасуулан, сүлөө жаргалаар уряалан байдаг Кремльдэ, манай нүхэр Янжимын opohон үглөөгүүр мүн байгаа! Кремлевскэ уужам зал соо ороод, түрэл Бурят-Монголойгоо түрүүшүүл-стахановецуудтай хамта hуужа байхадань, Михаил Иванович орожо ерэбэ. Хүн түрэлтэнэй агууехэ гени ба багша Сталинай үнэн соратник нүхэр Калининда зорюулагдаhан баярай оваци үни удаан замхангүй үргэлжэлбэ. Энэ үедэ Янжима болбол Михаил Ивановичын хүндэлэлдэ алигаа ташан, амаршалжа hууhан юм.

Энээнэй hүүлдэ нэгэ хэдэн сагай үнгэрхэдэ Янжима Чойдоровна болбол өөрынгөө hаалиша уран гараар Михаил Ивановичын гарhаа дээдэ наградаа абаhан байна.

* * *

Янжима Чимбеева, бусад hаалишадhаа юугээрээ илгаран, иимэ ехэ суутай алдартай боложо, хүндэтэ дээдэ наградые хүртэhэн юм гэбэл, тон тобшохоноор тэрээндэ харюу үгэжэ болохо байна. Таанар мэдэнэт, ажал хадаа манай орондо алдар солын хэрэг!

Солото hаалиша нүхэр Чимбеева болбол Эхэ оронойгоо социалистическэ малажалай культурна замаар хүгжэн бадархын түлөө хамаг хүсэ шадабаряа үгэhэн ба хэдэн жэлэй тоpшо соо нэгэшье толгой түл үхүүлэнгүй, үнэн сэхээр, онсо шадабаритайгаар ажаллаа hэн. Юhэн жэл дотор малажал дээрэ хүдэлмэрилнэ. hү hаалингаа планиие жэл бүри хэдэн дахин үлүүлэн дүүргэдэг байна. Нүхэр Янжима анхан бэшэг ном мэдэхэгүй байhан аад, наhатанай hургуулида эрхимээр hуралсаhанайгаа ашаар, мүнөө бэшэг hайтар мэдэхэ болоо.Тэрэнэй ажабайдалань, бүхы колхознигуудай ажабайдал шэнгеэр үдэрhөө үдэр бүри, жэлhээ жэл бүри улам культурна болоно.

Үнгэрhэн жэлдэ, колхозойнь колхознигууд стахановка-hаалиша нүхэр Чимбеевае аймагайгаа Советэй депутадаар hунгаа hэн. Энэ хадаа баhа лэ бага бэшэ найдабари мүн. Мүнөө. арадай hунгагдамалай хүндэтэ уялгые дүүргэжэ байхатайгаа хамта, али бүхы ажахын ба политическэ кампанинуудта активнаар хабаадалсана. Колхозой түрүү зэргэнүүдтэ жагсан, ямаршье хүдэлмэринүүдтэ жэшээтэ стахановска ажалай түйлалтануудые харуулжа шададаг байна.

Энэ жэлэйгээ hү hаалгын планиие үлүүлэн дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмэсэхэб гэжэ мэдүүлнэ. Янжима Чойдоровна болбол залуу hаалишадай хүдэлмэридэ хододоо туhалан, өөрынгөө элбэг баян дүршэл мэргэжэл, опыт методуудые тэдэнтэй хубаалдадаг. Мүнөө, hүтоварна фермын ахалагша hаалиша-бригадир.

Советскэ правительствын дээдэ награда—„Ажалай Улаан Тугай" орденоор шагнагдаhан, социалистическэ Бурят-Монголой солото hаалиша нүхэр Чимбеева болбол иимэ ехэ шагналда хүртөөд байхадаа, үшөөл шэнэнүүд амжалтануудые түйлахын түлөө тэмэсэхээр зоригжонхой.

—Гайхамшагта гүн гүнзэгы сталинска анхаралые үдэр hүнигүй үзэнэб,—гэжэ Янжима Чимбеева омогтой дорюунаар хөөрэнэ.

Цэдэн Дамбиев.

Хүгжэлтын алдарта зам

Мүнөөдэр, Бурят-Монголой ажалшад болбол өөрынгөө гайхамшагта, 17 жэл соохи тэмэсэлэй ба илалтануудайгаа дүнгүүдые гаргаи, тэдэнээрээ омогорхоно ба баярлана. Манай арад хүгжэлтын алдарта зам үнгэрөө: бутархай хүсын ажалтай аграрна орон байһанаа, Бурят-Монгол болбол һалбаран бадаржа байгаа индустриально-аграрна республика болоо.

Энэ үдэр, ажалша арадай агуухэ баярай үдэр, би болбол өөрынгөө хүдэлмэриин зарим нэды дүнгүүдые гаргахаа хүсэнэб. Шэнээр байгуулагдаһан. Сталинска хоёрдохи табанжэлэй петищенүүдэй нэгэн—Улан-Удын паровозо-вагонно заводой кузнечнэ цехын ашаглалгада үгтэһэнһөө хойшо, тэндэ хүдэлмэрилхэ ехэ зол намда, юрын молотобоецто тухаа һэн. Энэ хадаа 1935 оной һабар байгаа ССР Союзай зам харилсаанай арадай комиссариат болбол ороной бүхы заводууд предприятинуудһаа залуу, квалифицированнэ хүдэлмэрилэгшэд комсомолецуудые эндэ, Улан-Үдэ, эльгээжэ байгаа. Украинада, Гомель городдохи нэгэ заводто хүдэлмэрилжэ байтараа, Бурят-Монголдо хүдэлмэрилхөө эльгээгдэхэшни гэһэн мэдээсэлые тон ехэ баяраар угтаа һэм.

1935 оной майн 22-то заагдаһан заводтоо ерээб. Тэрэ үедэ паровозо-вагонно заводой зарим комбинадуудань ашаглалгада үгтэһэн, заримань баригдажа байһан юм. Ороной булан бүхэнһөө ерэһэн элдэб квалификациин хүнүүд байбашье, манай коллектив хэдэхэн үдэрэй торшодо нэгэ барисаа байгуулан, саашадахи ажалаа эхилээ һэн.

Һара хахад шахууда молотобоецоор хүдэлмэрилөөд, саашаа кузнец болооб. Түрүүн, хүнэй туһаламжаар юумэ бүтөөдэг байгаад, гансата бэеэ данхай хүдэлмэридэ ороходо бэрхэтэй байһан һэн. Зүгөөр мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлэн, һайнаар хүдэлмэрилхын түлөө бүхы хүсэеэ оролдоод байгаа һаа,юушье бүтээжэ болохо юм. Жэл хахад шахуу хүдэлмэрилөөд байхадаа, „Сталинска ударнигай“ значогоор шагнагдаа һэм. Энэ хадаа намайе бүри ехэнүүд амжалтануудта зоригжуулаа.

Урдань, паровозно хэрэгсэлнүүдэй зарим детальнуудые бүтөөдэг байгаа һаа, шагнагдаһанайгаа хойноһоор, паровозой ямаршье частьнуудые хэдэг болохо гэжэ зорилго табяад, энээнээ хүсэдөөр бэелүүлээб. Хүдэлмэриин газарые зүбөөр эмхидхэлгэ, өөрынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлхын түлөө саг үргэлжэ һуралсалга, хүдэлмэрилхэ гэһэн дура хүсэл—эдэ хадаа бүхы амжалтануудай залог болоһониие баталан харуулхын тула, өөрынгөө практикаһаа нэгэ жэшээ харуулхамни.

1938 оной мартын 7-8 үдэрнүүдтэ цехын начальник болбол намайе минии хэжэ үзөөгүй ба урдандаа завод соошье тон үсөөнөөр хэгдэдэг деталь—„М“маркын скоба бүтөөхые намда даалгаба. Теэд, түрүүшынгээ хоёр үдэртэ хүдэлмэриингөө газар тус хэрэгсэлдэ тааруулан бэлэдхэһээр ба арга мэргэжэлынь бэдэрһээр, һайн показатель туйлажа шадаагүйб: үдэрэйгөө нормые ядаа гэжэ дүүргээ һэм. Зүгөөр, гурбадахи үдэртөө тон ондоо болоо. Сменэ соогоо 9 иимэ скобануудые бүтээхэ нормотой аад, 40 хэһэг хэжэ,нормоо 444 процент дүүргээд, 120 тухэриг олооб. Тэрээнһээ хойшо, үйлэдбэриингөө даабариние 250 процентһээ доошо бэшэ дүүргэнэб.

Би болбол анханда кузнец болоожо байхадаа, мастерһаа гү, али мэргэжэлтэй хүнһөө элдэб заабаринуудые ба туһаламжа абахые ехээр хүсэдэг байһан туладаа, мүнөө, өөрынгөө хэрэгые һайтар шудалаад байхадаа, юумэ хэжэ ядажа байһан гү, али шэнэ хүдэлмэришэдтэ бүхы хэмжээгээр туһалнаб. Уржадар, пюлиин 4-дэ би хүдэлмэреэ дүүргээд, душта ошожо бэеэ угаагаад цех соогоо ороод ябатарам, минии танихэ нэгэ хүбүүн нюур бэегүй хуу хүлэршөөд, түмэр хайлуулдаг печынгээ хажууда юушьеб даа хэжэ байгаа.

—Ваня,—гэжэ хажуудань ошоод асуубаб,—юундэ иигэрээ хүлэрөө гээшэбш?

—50 хэһэг дышловэ муфтнуудые хэхэ даабари намда үгтөө юм. Теэд энээниие урдань хэжэ үзөөгүй аад, хоёр час шахуу болооб, юуншье бүтэнэгүй,—гэжэ тэрэм, һанаа алдан харюусаба.

Харахадамни, печинь миингэ дүрэжэ байна: электроэнерги, шулуу нүүрһэн хэрэггүйгөөр гаргашалагдана. Тиигээд, би печэа унтаргаа гэжэ хэлээд, хоюулаа хамта түхеэрэлгэ хэжэ эхилээбди. Муфтаа нүхэлхэ 2 соолуур олоод, станогтонь бэхидхэжэ, түмэрыень печь соо хэжэ халаагаад, дабтажа эхилээб. 6-7 минута соо 2 хэһэг муфт хэжэ үгөөб.

—Мүнөэ бишни даабаря лаб үлүүлхэб,—гэжэ энеэбхилэн хэлэбэ,—Федор Степанович, ехэл баярые хүргэнэб, хэзээшье мартахагүйб даа.

Шэнэ законой бэелүүлэгдэжэ эхилээд байхада, үйлэдбэриин бүтээсые дээшэлүүлхэ тон ехэ арга бии болоо. Хүдэлмэриин үдэрые 1 часаар нэмэлгэ ба 7-хоногтой неделидэ оролго—энэ хадаа социалистическэ ехэ ороной-гоо хүгжэлтэдэ, хүдэлмэришэдэй ажабайдалай улам һайжаралтада зорюулагдана. Наада захынь хэлэхэдэ, энэ нэгэ час соо „М“ маркын паровозой хоёр скобае хэжэ болохо, энээнһээ бодоод үзэхэдэ, паровозуудые бүтөөлгэ нилээд дээшэлхэ, өөрынь үнэ холо доошолхо байна.

Ф. С. РЕУТ—ПВЗ-эйн кузнечно цехын стахановец, „Ажалай габьягай түлөө“ медаляар шагнагдаһан.

ХҮҮГЭДЭЙ ТВОРЧЕСТВЫН БАДАРАЛТА

Манай ороной зол жаргалта багашуудай уранһайханай мэргэжэлэнь жэл ерэхэ бүри урган һалбарна. Парти, правительствын ба арадуудай агуухэ вождь, багша Сталинай халуун анхаралаар хүреэлэгдэһэн, манай эдир залуу хүгжэмшэд, натуралистнууд, художнигууд, техникүүд, спортсменүүд өөрынгөө эхэ оронине, өөрынгөө арадые омогорхуулна.

„Сталинска анхаралай наран доро, хүүгэдэй талант ба шадабаринь гайхамшагта садай сэсэгүүд шэнгеэр, һалбаран сэсэглэнэ“ гэжэ нүхэр Жданов хэлээ һэн.

Һаяхан Улан-Удэдэ болоһон республиканска олимпиада хадаа манай республикын ба ашуудай уранһайханай шалабари мэргэжэлэй нилээд дээшэлжэ байһые гэршэлнэ.

Хориин аймагай, Чесанын сомоной, Кудэро-Бурядай хүсэдбэшэ дунда һургуули хадаа аймагайгаа олимпиада дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлжэ, республиканска олимпиадада хабаадаха эрхэ олоо. Тус һургуулиин уранһайханай номернууд олон янзын ба һайнаар бэлэдхэгдэнхэй байна. Кружогойнь струнна ба шумовой оркестр болбол 20 һурагшадай-пионернүүдэй хабаадалгатайгаар бурят ба ород арадай дунуудые 7-дохи классай һурагша Борис Пахутовай хүтэлбэри доро амжалтатайгаар гүйсэдхээ. 5 дахи классай һурагша Һамажап Дондокова болбол лимбэшэ Д. Р. Цыбиковэй хүгжэм доро, „Ленин—Сталинаа магтая“ гэжэ дууе ирагуу һайхан хоолойгоороо ханхинаса дуулажа, сугларагшадые тон ехээр һонирхуулба. Мүн, „Ажал“ гэжэ агуухэ эхэ ороной-гоо солото хүнүүдые—летчигууд, морягууд, комбайнернууд, тракористнууд, һаалишад, ховишод, врачууд, багшанар ба бусадые харуулһан танцевальна монтажые монтажынь тус һургуулиин түрэлхи хэлэнэй багша А. Аюржанаев зохёобо) муу бэшээр гүйсэдхэһэн байна. Колхозник үбгэнэй ролиие паадагша Ринчинов болбол тус монтажые иигэжэ эхилнэ:

„Хүхюун жаргалта эхэ орондом
дүүрэн
Хүгжэм дуунай аялган сасарнал хонгёогоор.
Үбгэн буурал аба эжыгэрэй
жаргал золые зааһан
Инаг вождь Сталин наран“.

Монтажда 5-дахи классай һурагшад Ц Ванчинимаева, М. Жамбалова, Д. Тыхешкеева, Ананьина ба бусад хэдэн һурагшад хабаадаа

Закаменай аймагай, Санагын дунда һургуули ба Джидастройн хүсэдбэшэ дунда һургуулиин һурагшад мүн лэ һайн номернуудые харуулаа. Эдэнэр хадаа советскэ эпохын агуухэ поэт Рладимир Маяковскиин зохёолһоо литературна монтаж 19 һурагшадай хабаадалгатайгаар уншаба. Санагын һургуулиин 7-хи классай отличник Даша Цымбеев болбол өөрынгөө зохёоһон „Совет арадай зэбсэг“ гэжэ шүлэгые уншаба:

„...Алдарта Улаан Армимнай
Арад зонтоёо барисаатай,
Амгалан тайбан хилэмнай
Арми, зэбсэгээр суургалаатай...“

Санагын һургуулиин VIII классай һурагша Б. Балданов өөрынгөө хэһэн лимбээр „Набша сэсэг“ гэжэ арадай дууе шэнхинэсэ наадаба. Эдэнэр олимпиада дээрэ хамта 16 номернуудые гүйсэдхөө.

Олимпиадада бүхы аймагуудай һургуулиин уранһайханай кружогууд хабаадалсана. Хүүгэдэй уранһайханай республиканска олимпиада болбол 17 жэлэй торшо Бурят-Монголой туйлаһан илалтануудай харуулагша, Ленинско-Сталинска национальна политикын илалтын шэнэ гэршэ болоо.

О. Гомбоева.

Хүүгэдэй уранһайханай республиканска олимпиада.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тунхэнэй аймагай, „Путь Ленина“һургуулиин һурагшад Кыренскэ һургуулиин һурагша Шура Деминай гармонёор наадалга доро дуулажа байна. (Пестеревэй фото)

Сүлөөтэ арадай дууша

Олон тоото мүрэн голнуудаар хооллон байгаа гүн ехэ Байкал далайн бэруун хажуугаарань, Тунхэнэй үндэр томо хада хабсагайнууд, хаймал хурса шулуун оройнуудтай хангил уулануд, гэрэлтэ наранай хурса туяанда яларан харагдана. Шүлэ хабжаганама хүйтэн уһатай аршаан, булагууд дэлбэрэн, боориин жалгануудаар шааян урдана. Энэ һайхан дайда—залуу композиторай түрэһэн нютаг болбол тэрэнэй гайхамшаг һайхан, солгёотомо музыкые нэгэтэ бэшэ соносоһон байна. Алтарма тарялан, адуу малаар баян Бэргойн талада, нуур мүрэнүүдээр олон, уужам сэлгеэ Яруунада, үнэтэ булга, элдэб ангуудаар элбэг холын Баргажанда,—Бурят-Монголой булан тохой бүхэндэ, тэрэ сусаршагүй хүнэй дуунуудань ирагуу аялгаараа ханхинан байдаг. Тэрэнэй музыкые, эрдэни хашарһан мүнхэ Байкал далай, сайбэр халзан толгойто Саян үндэр уула соносоо...

Нүхэр Дандар Дампилович Аюшиев болбол Тунхэнэй аймагай, Кыренэй сомоной, Нуган нютагта, 1912 ондо түрөө һэн. 7 наһатай байхадань, тэрэнэй түрэлхид болбол Дандарые лама болгохые хүсэжэ, Кыренэй дасанда абаашажа үгэһэн юм. Дасанда байха дурагүй тула, тэндэһээ тэрьелээд, нэгэтэ бэшэ гэртээ гүйжэ ерэдэг байгаа. Тиин, Кыренэй дасанда байлгажа ядаад, ахар 500 гаран километртэ байһан Хориин аймагай Шулуутайн дасанда абаашаба. Тэндэ баһа лэ байха дураньгүй. Гэдэргээ гэртээ хариха замдаа Улан-Удэ городто тогтожо, Бургосторгын утиль-сырье суглуулгаар ажаллаба, тэрэ үеһөө хойшо өөрыгөө тэжээжэ шадаха болоо һэн.

„Намарай хүйтэн, манатай нэгэ үдэр һэн. Дасанһаа тэрьелжэ гэртээ ерээд, богоһоо алхамсаарам, минии гэртэхин намайе хараажа, тэрэ дары, дасанда, минии байһан ламында абаашаа. Намда тибетскэ үзэг заадаг, тэрэ бүдүүн, ууртай, пилхагар лама, намайе тархируум хайрагамгүй сохижо унагаагаад, хүлөөрөө мундуугаар үшхэлөө һэн. Тиижэ байтараа минии шэхыем гэнтэ шүүрэн барижа, иишэ тээшэнь шангаар мушхаһан юм. Би ехээр уйлажа, уурамниш ехээр хүрөө. Зүгөөр, хансыгаа шамаад орошохо байбашье, бэеэ татаа һэм“,—гэжэ мүнөө Дандар энеэбхилэн хөөрэдэг юм.

Нютагтаа байхадаа, үмсынгөө хонинуудые харууһалжа хээгүүр ябаха үедөө, модон хуураараа, түргэн урадхаалта Иркут мүрэнэй эрье дээрэ һуугаад ханхинаса дууладаг байгаа. Хада уула, Иркут мүрэн, үргэн тала дайда, хуууртань атаархаһавдал, шэг шэмээгүй болошоод соносожо байһан мэтэ,Дандарта үзэгдэдэг бэлэй.

1931 ондо, залуу Дандар Аюшиев Улан-Удын искусствын техникумдэ оробо. Һуралсалайгаа хажуугаар, тэрэ болбол радиокомитедтэ хүдэлмэрилдэг байгаа. Һуралсаха үедөө, Дандар болбол занятидаа тон һайнаар хабаададаг, гэрэйнгээ даабариие саг соонь дүүргэдэг ба студентнүүдэй дунда хүндэтэй ябадаг һэн. Тэрэнэй энеэбхилһэн урин шарайнь, хүн бүхэндэ зөөлэхэнөөр үзэгдэдэг юм. Радиокомитедтэ хүдэлмэрилжэ байхадаа, музыкальна мэргэжэлэнь, талантань ба знаниінь нилээд дээшэлээ. Музыкада бүхы оролдолгоо табижа, тэрэниие хомхойгоор шудалдаг залуу композитор Дандар болбол революционно, массова ба бусад 40 гаран дуунуудай музыкые зохёоһон байна, тэрэнэй тоодо, „Буркавбригада“, „Сталин тухай дуун“ ба бусад гайхамшаг дуунууд. Училищедэ байхадаа эрхимээр һураһанайгаа түлөө, магтаалай грамота, костюм, элдэб товарнуудаар шагнагдаа һэн. 1938 ондо, театрально-музыкальна училищын инструкторско-педагогическа таһагые скрипкын классаар, отлично сэгнэлтэтэйгээр дүүргэжэ гараба.

Уданшьегүй, Свердловско консерваторидо ошожо, профессор Фроловай хүтэлбэри доро композиторска таһагта ороһон байна. Тэндэ скрипичнэ пьесэ, массова дуунууд, „Байкал“ гэжэ хоровой дуун ба бусад массова дуунуудые зохёогоо. Консерваториин 2-дохи курсда һуража байтараа, Дандар болбол Бурят-Монголой арадай искусствын декада Москвада үнгэргэгдэхэнь гэжэ соносоходоо, тон ехээр баярлаа һэн. Тэрэниие, БМАССР-эй правительство болбол декадые үнгэргэлгэтэй дашарамдуулан һуралсалһаань асараа.

БМАССР-эй габьяата артист, драматург Н. Г. Балданогой „Эхэ—булад баторай“ либреттээр, композитор Аюшиев болбол өөрынгөө багша, профессор Фроловтой хамта, бурядай түрүүшын оперо бэшэһэн байна. Тэрээнһээ гадна, „Баярай дуун“, „Нетчинүүдэй марш“, «Бурят-Монголой марш» ба бусад дуунуудта музыка зохёожо, симфоническа оркестртэ наадаха болгобо. Композитор Ямпилов, композитор Батуев гэгшэдтэй хамта Бурят-Монгол тухай сюита бэшэжэ дүүргээ.

Бурядай залуу композитор Дандар Аюшиев болбол Бурят-Монголой искусствын һалбаралтын түлөө тэмэсэгшэ мүн,тэрэнэй гайхамшаг музыкань, коммунизмын түлөө тэмэсэлдэ, Ленин-Сталинай хэрэгэй түлөө тэмэсэлдэ ажалшадые уряална.

Д. Шананский.

Орденто түрүүлэгшэ

Колхозой правлениин газаа хүнүүд сугларaад, һаяхан ерэжэ зогсоһон автомашинын тойрон хөөрэлдэнэ; багашууд, һургуулиин һурагшад наадана, наадана, заримань, машинадайгаа хэтэрхэдэ, атар-татар болдон бэе бэедээ уурлалдахаа болана, энеэлдэнэ... Тэдэнэр дундадаа баяртай хүхюунүүд. Машинын кабинка соо байһан залуу шофер хүбүүн, правлениие түрүүлэгшын гаража ерэхые хүлеэжэ, акселератораа түргэ түргөөр үшхэлэн гаазаа нэмээнэ. Тиигээр һаяхан, полевой бригадануудай хүдэлмэриин шанарые шалгажа байһанаа ерэһэн түрүүлэгшэ, правлениин бусад членүүдтэй хамта саашадахи хүдэлмэреэ хэлсэлжэ дүүргээд, машинада ерэжэ һууба. Энэ болбол Трофим Дорофеевич Сычев мүн.

Бурят-Монголые сагаангвардеецүүд ба интервентнүүдһээ сүлөөлһөөр 20 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Советскэ правительство болбол БМАССР-эй хүдөө ажахын түрүүшүүлые ССР Союзай орденууд ба медальнуудаар шагнаһан байна. Тэдэнэй тоодо нүхэр Сычевай нэрэнь байгаа һэн.

Трофим Дорофеевич болбол залуу номгохон зантай, хара шарайтай, үндэр бэетэй хүн. Тэрэнэй шара хүрин нюдэнүүдэнь, харабтар нидхэ дороо ялалзан, юумэнүүдые урин зохидоор, һонотэйгээр, һэрэмжэтэй хёрхоор харадаг юм. Машина дээрэ һуугаад байтараа, тэндэ байһан хүнүүдтэй хандажа, тодо һонор үгэнүүдые бүгэдэндэ ойлгосотойгоор, яаралгүйгөөр хэлэнэ:

—Зай нүхэд, би мүнөө, манай агуухэ, вождиин ажаһуудаг гайхамшаг город ошохоёо мордохом. Таанар мэдэнэт, би урдань ямар байдалтай байгаа һэн биб, мүнөө ямараар ажаһууна биб?! Бидэнэр тиихэдэ, мүнөөнэйхидэ адали иимэ зол жаргалтай, дүүрэн эрхэтэй, сэнгэлиг хүхюун байдалые үзэдэггүй һэмди. Бидэнэр мүнөө агуухэ Октябрьска Социалистическэ Революциин ашаар, жаргана ба Сталинска Конституциин наран доро ажалланабди. Тэрэнэй шарайнь гэнтэ хубилан, зүрхэниинь доһолно, тиигээд, үргэлжэлүүлнэ, — миниингээ ерэтэр һайнаар ажаллажа байгаарайгты,— гээд дүүргэнэ.

—Нүхэр Сычев! Ши мандаа гоё һайхан Москвагай шэнэ һонинуудые асараарай, ши агуухэ Сталинай байдаг Кремлиие харахаш, Владимир Ильичын мавзолей үзэхэш, хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ орохош — бүгэдэ һонинуудаа, хараһан үзэһэн юумэнүүдээ ерэһэн дары мандаа хөөрөөрэй, шинингээ ерэтэр һайнаар хүдэлмэрилхэбди,—гээд нэгэ үбгэжөөл колхозник баяраар энеэбхилэн Сычевай мүрыень сохино.

Тэдэнэй огсом бардам хөөрэлдөөнүүдэнь байрандаа хүдэлмэрилжэ байһан машинын моторой абяае булижа, тодоор соностоно. Колхознигуудай нюдэнүүдэнь инаг түрүүлэгшынгээ зохид илдам нюурһаа сааша ошоногүй. Тэдэнэр, Сычевай баруун гарыень шангаар барина. Шофер хүбүүн гаазаа нэмээжэ, скоростёо табина.

—Баяртай, нүхэр Сычев, баяртай, аяндаа һайн ябажа ерээрэй, —гэһэн абяанууд тэры холо хүрэтэр соностобо.

—Баяртай, нүхэд, спасибо,— гээд нүхэр Сычев энеэбхилнэ. Машинын гудогой шангаар дуугархада, урдуурань үүрсэгэнэлдэн байһан хүнүүд хоёр тээшээ болосогоожо, тэрээндэ зам гаргана. Нүхэр Сычевые үдэшэһэн олон тоото гарнууд, машинын холо ошоторонь харагдажа байгаа һэн.

Жэгдэхэн сэбэр харгыгаар омог шэрүүнээр ябажа байгаа машина, баруун гүбээ бүгтэржэ, Улан-Удэ город ошодог ехэ харгыда оробо; колхозой центр харагдахаа болёо.

„Москва, Сталинай байдаг Кремль, Владимир Ильич Ленинэй мавзолей, хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставкэ харахат“ гэжэ үбгэжөөл колхознигой хэлэһэн үгэнүүдэнь Трофим Дорофеевичтэ гэнтэ һанагдан, зүрхэниинь бүри ехээр доһолно.

—Яагаашье һайхан гээшэб даа, Советскэ орон,—гэжэ өөрөө мэдэнгүй, аргааханаар дуугаржархина.

* * *

Нүхэр Сычев Трофим Дорофеевич болбол 1901 ондо Кабанскын аймагай, Краснояр селодо түрэһэн юм. Бага наһатайһаа эхилээд, Трофим болбол баяшууд ахадүү Серебряковтондо хүдэлмэрилжэ, хоолойгоо тэжээдэг болоо һэн.

... Намарай хүйтэн бууэжа байгаа. Краснояр селоһоо 15 километртэ байдаг номин хүхэ, гүн гүнзэгы Байкал далайда Трофим болбол бусад үгытэйшүүдтэй хамта, кулак Серебряковай олзодо загаһа губшахала ошобо. Тэдэнэр загаһа ехээр бариһан байгаа. Хүйтэн амисхаалта Байкалай шэрүүн һалхинда үлеэгдэхэдээ тэдэнэр даарaжа, бризентээр хэһэн балгаан соогоо орожо,гал түлеэдзагаһа шаража эдижэ һуутарань, Серебряков морёороо гүйлгэн ерэбэ. «Таанар ажаллангүйт, миин лэ, олоһон загаһаа өөһэдөө эдинэт, таанарта юушье үгэхэгүйб», гэжэ тэдэнэрые хараагаа һэн. Трофим болбол тэрэ үедэ, үдэрынь Серебряковто загаһа агнаад, һүниндөө мориинь харууһалдаг һэн. Хэрбээ Трофимай унтажа байһые хараа һаа, Серебряков тэрэниие хайрагамгүй сохидог, хараадаг бэлэй.

Тэрэ үедэ үмдэжэ ябаһан хахархай муу булгайр гуталайгаа улын хангиржа унахада, тэрэнээ улаһаар үдөөд ябагша һэн. Багахан Трофимые хайралжа, нютагай хүнүүдэй нэгэн тэрээндэ уһэтэй тужурка үгэбэ. Трофимай үмдэхэдэнь, тэрэнэй хормой газэраар шэрэгдэдэг байгаа. Тэрээнһээ хойшо дaараха хүлдэхөө болёо һэн...

Октябрьска революциин хүсэтэ дүлэн гайхамшагаар сасаржа, шуһата Николайн засагые бутасохиин һалгаагаа, үгытэй Трофим бусад ажалшадтаяа хамта сүлөөтэйгөөр амилан, сүлөөтэ газар дээрээ бардамаар гэшхэбэ.

1920 он... Тэрэ үедэ бузар булай японско интервентнүүд, семеновско шуһата карательна отрядууд, чехословацка мятежнигүүд залуу Советскэ ороной таһаршагүй хуби болохо Сибириие тоножо, һүйдхэжэ, ажалшадые зобоожо, алажа, хюдажа байгаа һэн. Тэрэ үедэ, хүдэр улаан хүбүүн Трофим Сычев солото Улаан Армиин зэргэдэ жагсан, тэдэ дайсадта харюу үгэжэ ябаа, 1924 ондо Армиһаа бусажа, таряашадай комитедтэ ба бусад общественнэ организацинуудта активнаар хүдэлмэрилөө.

Орон соо, коллективизациин гол түлэг ябажа байгаа 1930 ондо нүхэр Трофим Дорофеевич Сычев болбол партиин айкомой эльгээһэн түлөөлэгшэд — коммунистнуудтай хамта нютагтаа колхоз эмхидхэжэ эхилбэ. Кулагууд, побууд болбол энэ сусаршагүй большевигые алахые һэлэһэншье һаа, хэрэгэнь бүтөөгүй. Тиин, Майн 1-нэй нэрэмжэтэ колхоз Краснояр селодо тогтожо, тэрэнэй түрүүлэгшээр нүхэр Сычев һунгагдаһан байна.

Хэрбээ 1931 ондо „Майн 1“ колхоздо 16 үрхэ айлнууд байгаа һаа, мүнөө 142 айлнууд бүридэнэ. Колхознигуудань мүнөө хүхюун сэнгэлиг баян байдалаар ажаһууна. 1939 оной хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадажа хоёрдохи шатын диплом, 5000 мянган түхэриг, мотоцикл абаа. Трофим Дорофеевич Сычев 1939 оной хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставкын хабаадагша байгаа, 1940 оной выставкэдэ мүн тэрэшэлэн хабаадагшаар баталагдахай. 1941 оной выставкэдэ хабаадаха эрхэ олохын түлөө тэмэсэжэ байна. Мүнөө колхоз болбол 2 автомашинатай, мүрэнэй катертай, двигательтэй, ветеринарна пункттай, телефонтой болоо. Һаяар Ильичын лампочканууд Краснояр селое гэрэлтүүлхэ юм. Колхознигууд мүнөө 700 гаран элдэб һайхан модонуудые тариба.

Нютагай ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэ һунгалтануудаар нүхэр Сычев болбол аймагай Соведтэ ба сомоной Соведтэ депутадаар һунгагдаһан байна.

Һаяхан, Трофим Дорофеевич Сычев болбол Москва ошожо, нүхэр Калининтай уулзаа. Михаил Ивановичын гарые шангаар барижа „Хүндэлэлэй тэмдэг“ орден абаһан тэрэ минутануудаа хэзээдээшье мартахагүй. Москваһаа олон тоото шэнэ һонинуудые түрэл нютагайгаа хүн зондо асарһан байна.

—Социалистическэ эхэ ороной-гоо баян уужам дайда дээрэ сүлөөтэйгөөр ажаллахада ямар жаргал гээшэб! Москва ошохо замдаа, сэсэг садаар һалбарагша томонууд городуудые харааб. Советскэ ороной зүрхэн—Москва, Сталинай ажаһуудаг Кремль, Владимир Ильич Ленинэй мавзолей, хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставкэ харааб. Саашадаа, өөрынгөө бүхы хүсые Ленин—Сталинай агуухэ партиин түлөө хүдэлмэришэн-таряашанай хэрэгэй түлөө, оронойгоо һалбаралтын түлөө үгэхэб Правительствын үндэр наградые ажалай илалтаар харюусахаб“—гэжэ большевик Трофим Дорофеевич Сычев нүхэдтөө хөөрэнэ.

Даба Дамбаев.

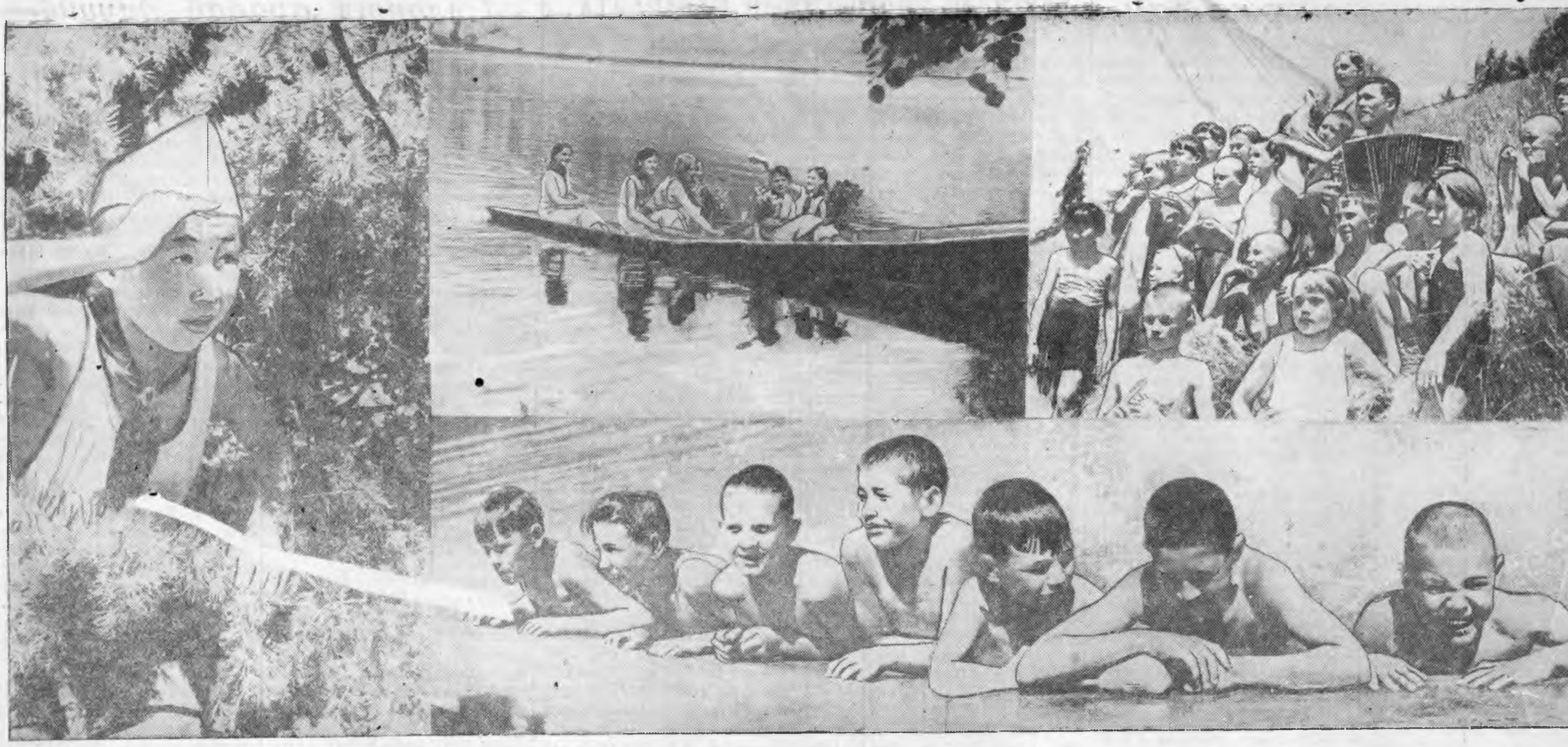

Улан-Удэ городһоо 25 километр хажуу тээ, „Каменное озеро" гэжэ газарта Улан-Удын пионерскэ центральна лагерь байдаг. Тэндэ городой хэдэн олон багашууд-пионернүүд —8-һаа 15 хүрэтэр наһатан наадажа, амаржа, сэнгэжэ байна.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) 1) пионер Сампилов Базаржаб—№10 һургуулиин отличник, военнэ нааданда разведчик ябана; 2) нуур дээрэ лодкоор каталалга; 3) баянай хүгжэм доро шэнэ дуунуудта һуралсажа байна; 4) хүүгэд элиһэн талмай дээрэ. (Пестеревэй фотомонтаж).

Суута луговод

Лааян ехэ канаваар билтарма дүүрэн уһанай мушхаржа байхадань, тэрээнэй эрье дээрэ буурал боложо ябаһан толгойтой үндэршэг нэрүү бэетэй нэгэ үбгэн, түмэр хүрзэ тулаад бад-бад байса тамхяа татан байтараа, гэнтэ энеэбхилэн, урматай омог шарайгаар мүнөөхи уһан тээшээ харана.

—Алтан лэ байнаш даа! Үбһэ ехые абахамнай, үтэг шэбхын хүшэн. Ургаса ехые хүлеэхэмнай, уһа шыгэй хүшэн, гэжэ үнэн байгаагүйдэө яаха юм!

—Зобожо тулижа байгаад зургаан бухал абадаг газарһаа, жаргажа хүхижэ байгаад жаран бухал абадаг болоо хаямди. Ажаллаха бүри алтан олдохо, хүдэлмэрилхэ бүри хүшэн нэмэхэ гэдэг бидэнһээ удхатай үгэ,—гээд дуугарана. Энэ болбол, хабарай хангалтама халюун хүхэ ногооной бултайжа байһан үе, хамаг ажал хүдэлмэриин түлэг хаһа соо манай луговод нүхэр Базар Бадмаев гэдэг, мүнөө жэлдэ үндэр ургасын түлөө тэмэсэжэ үдэр һүнигүй өөһэдынгөө нүхэдые ударидан сабшалангаа уһалжа ябаһан байгаа.

Нүхэр Базар Бадмаев болбол, мүнөө жаран зургаан наһатай, үбэгэншье һаа, эдир багжагар хүбүүдһээ нэгэшье дутуугүй, ямаршье хүдэлмэриһөө хэзээшье тунхаридаггүй, үдэрэйгөө нормые үлүүлэн дүүргэдэг байхаһаа гадна, өөрынгөө ажа һуудалые шэнэлэн, культурна байдалда оруулхын түлөө амаралтагүй хүдэлмэрилжэ, үнэхөөр социалистическэ болбосон байдалтай боложо шадаһан байна.

Нүхэр Базар Бадмаев болбол, иижэ хөөрэдэг байгаа: „Би болбол үри үндэһэ мушхэжэ, үбгэ эсэгэһээ хойшо үгытэй ядуу һууһан бүлын дунда түрөөд, хара бага наһанһаа баяшуулай барлаг зарса боложо ябаһанаа һананам. Хуушан сагай хорото харанхы байдалда хэды шэнээн зобоһон тулиһанаа мартанагүйб. Мүнөө социалистическэ совет эхэ оронойгоо зол жаргалта байдалые инагланам".

Нэгэн тунгалаг үглөөгүүр үнгын дууша гоёхон шубууд жэргэжэ, үүлтэр бүриин атар тарган адууһа малнууд бэлшэбэ. Алдартай суутай хүнүүд ажал хүдэлмэри тээшээ омог хүхюугээр гаранад. Удабашьегүй, „Зургаанай зам" колхозой правленидэ Хориин аймагһаа мэдээн абтаба. Тэрэ дары нүхэр Базар Бадмаевые медаль абахын түлөө Москва мордохо болоот гэжэ, сабшалан уһалжа байһан газартань зорюута хүн ошобо. Үбгэн Бадмаевнай мүнөө үдэртөө Москва мордохонь гээшэ гэлдэжэ, ехэлэ баяртайгаар бэе бэедээ дуулгана, хүхинэ. Манай Базар Бадмаевич, колхозойгоо түлада хойшоо харангүй оролдоһон ба үнэн сэхэ замаар үлигэр жэшээ үзүүлжэ, тэмэсэһэн хүндэтэ габьяагаараа бидэнээ баясуулба гээшэ! Хүн болоһон сагһаа кулагай барлаг боложо зобоһоншье һаа, мүнөө социалистическэ оронойгоо суута хүнүүдэй нэгэн болоо. Үнэн ябаһан хүн, үнэнөөр золгохо гэжэ тон зүб. Нүхэр Базар Бадмаевич хэды хоноод байхадаа, хүн түрэлхитэнэй агуеехэ баяр жаргалай алтан гуламта—алдарта улаан Москва хүрэжэ, агууехэ багша Сталинай һуужа байгаа Кремльдэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ нүхэр Калининтай уулзаба Нүхэр Калинин манай Базар Бадмаевичта „Ажалай габьяагай түлөө" сагаан мүнгэн медаль хүртөөжэ, гарынь шанга адхаһан байна.

Нүхэр Базар Бадмаевич иимэ дээдэ награда—медаль хүртэжэ, Михаил Ивановичтай гар-гараа шанга адхалсаһанаа ба гайхамшаг дулаахан үгыень соносоһоноо хөөрэхэдөө, тон ехээр уяржа баясхалангаар дүүрэшэһэн омогтой шарайгаар танил нүхэдөө сэхэ хараад: „Би түрэл эхэ оронойгоо түлөө, түрэл багша Сталинайгаа түлөө, өөрынгөө жаргалта баян колхозойгоо түлөө эрхимээр ажаллахаб"—гээд үгээ дүүргэнэ.

Хоца Намсараев.

АРАДАЙ ГЕНИНҮҮД

Ленин, Сталин
агуеехэ генинэрһээ

Оронойм баяр,
Арадайм жаргал
бадараа юм.

Мэргэн тунгалаг,
Һонор сэсэн
һургаалһаань—

Коммунизмын наран,
Социализмын илалта
толороо юм.

Шуһата реакционно,
Дүлэтэ революционно
үедэ,

Арадуудаа, партияа
ударидаал.

Шэрүүн дайндашье,
Шунахай дайсадышье
илаал—

Агуеехэ Ленин—
гени,

Агуеехэ Сталин—
вождь!

* * *

Үргэн Байкал
Үндэр Саяан
дээгүүрэм,

Сүлөө жаргал,
Туяа гэрэл
толороо һэн.

Баяргүй харанхы,
Нойргүй дүлии
нютагтам

Жабхаланта үеын
Баясхаланта байдал
бадараа һэн.

Комсомол—минии
Советскэ залуу
үетэн

Хонгёо дорюун
Солгёон дуугаа
эхилээ һэн.

Талын дуушад,
Акын хууршад,
лимбэтэн

Ленин, Сталинаа
Магтаад, дорюун
дуулаа һэн.

* * *

Агуу үргэн
Аба Бурят
оромнай

Альма жэмэсээ,
Арза, хурзаяа
дэлгээбэл!

Түрүү баян
Түрэл колхоз—
эхэмнай

Төөлэй, тарагаа,
Түүхэтэ найртаа
бэлэдбэл!

Алдарта юбилейн
Арадай үргэн
найрта,

Аглан жороонуудаа
Алагхан хүрэнүүдээ
урилдуулхабди.

Үбсүүндэ хүрэмэ
Үндэр ногоотой
талмайда

Үетэн хүбүүдээ,
Хүшэтэн бүхэнүүдээ
барилдуулхабди.

Манай баяр,
Манай найр
мүнөөдэр—

Зузаан жаргалнай
Баян байдалнай
бадарнал!

Бидэнэр бултадаа,
Бидэнэр хамтадаа
түгэлдэр—

Илалтын замда,
Хүгжэлтын харгыда
зоринобди!

Юбилейн сарюун
Найрай халуун
аялгаар

Гени Ленинээ,
Гени Сталинаа
магтанамди!

Цэдэн Дамбиев.

Стахановецуудай уялга

ПВЗ-эйн паровозо-колесно цехын түрүү стахановецууд ба ударнигууд болбол түмэрзамайхидай Бүхэсоюзна үдэрые шэнэнүүд амжалтануудтайгаар угтахын түлөө социалистическэ соревнованиие үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлжэ байна.

Токарьнууд - стахановецууд нүхэд Чержиков, Павленко, Зубаев, Татаринов гэгшэд үдэр бүриингөө нормонуудые 200 процент хүрэтэр, һайн шанартайгаар дүүргэнэ. Тэдэнэр хүдэлмэриингөө сагые тон зүбөөр хэрэглэжэ шададаг. Һаяхан гараһан, ВЦСПС-эйн хандалгые ба Верховно Соведэй Президиумэй Указые стахановецууд угаа ехэ дэбжэлтээр угтабад. „Энэ Указ хадаа лодырьнууд, прогульщигууд, социалистическэ үйлэдбэридэ харша элементнүүдтэй тэмэсэлдэ тон хурса зэбсэг болоно үгэнэ",—гэжэ стахановец Чержиков омогорхон мэдүүлнэ.

Социалистическэ Түмэрзамай транспортын һайн үдэрые үндэрнүүд туйлалтануудаар угтахабди гэһэн уялгые тэдэнэр бултадаа абаһан байна.

Түүбэри сабшалгые эмхилхэ шухала

Һаяхан, Закаменай аймагай центр дээрэ аймпартактивай ба колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй совещани болоно, тэндэ үбһэ ба тарянай хуряалга тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Тус совещани болбол Закаменай аймагай колхозууд үбһэ ба таряа хуряалгын хүдэлмэридэ хүсэд бэлэн бэшэ байһыень элирүүлээ.

Энэ жэлдэ үбһэ ногооной ургаса жэгдэ һайн. Тиимэһээ, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ба районой организацинуудай зорилго болбол баян ургасые саг соонь, хүсэдөөр хуряажа абахын тулада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие дары дүүргэжэ, түүбэри сабшалгые һаяар эхилхэ ёһотой.

Б. Гармаев.

Почтово адресна карточка

Москва, июлиин 2. (ТАСС). СССР-эй Хэлхеэ холбооной Наркомат болбол гражданинуудай хаана ажаһуужа байһаниие олгохо тусхай почтово карточкануудые гаргаба. Хаана ажаһуужа байһан хүн тухай мэдэхээ хүсөө һаа, тус карточка дээрэ бэдэрэгшэ хүнэйгээ нэрэ обогые, наһа жэлые ба юу хэдэгые бэшээд, өөрынгөө адресые тодо һонороор ба бэшэһэн он, һара, үдэрөө тэмдэглээд, почтодо табиха ёһотой.

Адресна карточкын үнэнь 60 мүнгэ, хэрбээ заказнойгоор һаа —1 түхэриг. Справканууд хадаа городуудта ба районно центрнүүдтэ ажаһуужа байһан хүнүүд тухай үгтэхэ байна.

Хүдөө ажахын специалистнуудай кузница

Улан-Удын ветеринарно-зоотехническэ институтда гүрэнэй шалгалтын экзаменационно сесси дүүрэбэ. Үнгэрһэн жэлэйхитэй жэшээлбэл, энэ һуралсалай жэлдэ студентнүүдэй успеваемость ба хандалгань нилээд дээшэлһэн байна. Хандалгань абсолютнаар 97,9 процент болоо. Институт болбол тогтоһон сагһаа хойшо зуу гаран ветврачууд, дээдэ эрдэмтэй зоотехнигүүдые бэлэдхээ.

1939-40 онуудай һуралсалай жэлдэ студентнүүдэй идейно-политическэ хэмжээнүүдые дээшэлүүлгээр ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ. Марксизм-ленинизмын һургаалай үндэһэ һууринуудые үзэлгээр тусхай лекцинүүд хододоо үнгэргэгдэдэг байгаа. Энээнтэй хамта, студентнүүдэй успеваемостинь дээшэлһэн байна.

Үнгэрһэн жэлдэ отлично ба һайн сэгнэлтэнүүд 50 процент байгаа һаа, энэ жэлдэ 61,23 процент болоо.

Һуралсалай эрхим отличнигууд-студентнүүд нүхэд Эпова, Меркотян, Илякин ба бусад жэшээтэ показательнуудые харуулһан байна. 4 отличнигуудые дирекци болбол хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ экскурсантаар ошохо путевкоор шагнаа. 5 студентнүүдтэ мүнгэн шан үгтэбэ.

Мүнөө үедэ, институт хадаа педагогическа һайн кадрнуудаар хангагдаһан байна Научно-шэнжэлэлгын институдуудһаа ба аспирантура дүүргэһэн 4 хүнүүд, эрдэмтэ нэрэзэргэтэй 3 хүнүүд ерээ.

Институдай научна хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Карпов болбол хүдөөажахын наукын эрдэмтын нэрзэргэдэ кафедрадаа диссертациие барижа шадаба.

Кафедрнуудые хүтэлбэрилэгшэд ба специалистнууд республикын малажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ элдэб консультацинуудые үгэдэг ба лекцинүүдые уншажа туһалдаг юм Иимэ ёһоор, институт болбол хүдөө ажахын специалистнуудай ёһото кузница болоо.

Эдэ бүхы амжалтануудтай хамта, манай институдай хүдэлмэридэ вилээд ехэ дутуу дундануудбии. Ушарынь, энэ жэлэй һуралсалай программа зарим предмедүүдээр дүүргэгдээгүй. Энэ хадаа һуралсалай жэлэй үе соо багшанар дутамаг байһанһаа ехэнхидээ дулдыдаһан байха юм. Институдта. методическа хүдэлмэринүүд һулаар табигданхай. Научна сотруднигууд ба педагогическа коллектив болбол опыт методүүдээ андалдан абалгада хайша хэрэгээр хандана.

1940-41 онуудай һуралсалай жэлые бэлэдхэл түгэсөөр угтахын түлөө манай коллектив бүхы хүсэеэ эртэнһээ элсүүлхэ ёһотой. Нэгэдэхи курсын ветеринарна ба зоотехническэ факультедүүдтэ студентнүүдэй абалгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ шухала. Энээнэй тула шэнэ ороһон студентнүүдтэ дирекци болбол һайн туһаламжанууды үзүүлхэ байна.

Чиркин—Зооветинститудай доцент, биологическа наукын кандидат.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэнэгүй

Мухар-Шэбэрэй аймагай зарим һургуулинууд 1940-1941 онуудай һуралсалай шэнэ жэлдэ һулаар бэлэдхэнэ. Аймагай арадай гэгээрэлэй таһаг болбол энэ хүдэлмэриие болотоор толгойлжо үшөө шадаадүй. Иланганя хүсэдбэшэ дунда һургуулинуудта бэлэдхэлгын хүдэлмэринүүд тон хангалтагүй.

Жэшээлхэдэ, Хонхолойн хүсэдбэшэ дунда һургуули (директорынь нүхэр Синицын) һуралсалай жэлые угтуулан, багшанарай ба һурагшадай байрануудые һайнаар ремонтлоогүй байна. 1000 кубометр түлишэ бэлэдхэгдэхэ плантайаад, оройдоо 300 кубометр бэлэдхэгдээ, тэрэнэй нэгэшье кубометрэнь зөөгдөөдүй.

Шаралдайн хүсэдбэшэ дунда һургуулиин дирекци болбол партанууд, стол, стул, шкаф, доска гэхэ мэтын һуралсалай шухала зүйлнүүдые заһабарилжа ба шэрдэжэ һаяхан эхилээ. Мүн, түлишэ бэлэдхэлгын планай хахаданшье дүүргэгдээгүй байха юм. Тус сомоной „Политотдел" колхоз планай ёһоор хүдэлмэришэдэй хүсөөр һургуулиие хангана гүй. Һуралсалай жэлдэ бэлэдхэлгые тус колхозой правлени хоёрдохи ээлжээндэ табина.

Зүгөөр, тус аймагай үсөөн бэшэ һургуулинууд шэнэ жэлдэ эршэмтэйгээр бэлэдхэжэ эхилһээр үни болоо. Энэнэйгээ ашаар зарим һургуулинуудань бэлэдхэлгын хүдэлмэриие гол түлэб дүүргээд байна. Гашейн эхин һургуули 80 кубометр түлишэ бэлэдхэхэ планаа гүйсэд дүүргээ. Һурагшадай ба һурагшадай хамтын байранууд һайнаар ремонтлогдоо.

Никольско хүсэдбэшэ дунда һургуули (директорынь нүхэр Гатовский) бэлэдхэлгын хүдэлмэриие тэрэшэлэн дүүргэбэ. 700 кубометр түлишэ бэлэдхэгдэнхэй. Һургуулиинь инвентарьнууд (парта, стол, стул гэхэ мэтэ) бүгэдэ заһабарилагдаад байна.

Мүн, Мухар- Шэбэрэй дунда һургуулида бэлэдхэлгын хүдэлмэри түлэг ябуулагдана. Эдэ жэшээнүүд хадаа һуралсалай жэлдэ бэлэдхэлые һайнаар дүүргэхэ бүхы аргабайдал бии гэжэ харуулна. Иимэһээ, аймагай арадай гэгээрэлэй таһаг болбол эрхим бусад һургуулинуудай опыдые бусад һургуулинуудта дамжуулхын түлөө шиидхэхы хэмжээ ябуулгануудые абаха уялгатай.

Ц. Ор.

Харюусалгата редакторые орологшо Ц. ОЧИРОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Каландарашвили, 19. Телефоны: отв. редактора—3—23; секретариата—3—44; от делы партийной жизни, агитации и пропаганды—7-55 (2 зв.); сельхоз. отдел —7-55; отделы кадров и писем—5-07.

Типография НКМП. Уполномоченный Бурглавлита № 3152